1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXX. Ч. 7. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ЦЕНТІВ — 12 — CENTS СУБОТА, 12-го СІЧНЯ (JANUARY) 1963 TWO SECTIONS (SECTION 1) No. 7. VOL. LXX.

АМЕРИКАНСЬКА „МІСІЯ НА МАРС" ЗАПЛЯНОВАНА НА 1964 РІК

Вашингтон. — Представник Крайової Аеронавтичної і Космічної Адміністрації повідомив, що ЗДА в 1964-му році вишлють на Марс окрему ракету, яка матиме різні інструменти, щоб досліджувати ту „червону плянету", до якої ракета летітиме аж 8 місяців. Треба пригадати, що випущена минулого року ракета на Венеру летіла туди тільки 109 днів і минула її в дні 14-го грудня. Ракету на Марса випустять в листопаді 1964-го року за допомогою ракет - підсилювачів „Атлас-Аджіна". На ракеті буде телевізійна камера, щоб робити знимки з поверхні Марса. Марс вже віддавна притягає увагу науковців своїми каналами, які можна оглядати із Землі. Науковці гадають, що на тій плянеті є найприхильніші умови для життя в тому виді, як його люди розуміють. Марс є другою найменшою плянетою з усіх 9-ох, які кружляють довкола Сонця. Його віддаль від Землі виносить — 48.5 мільйонів миль. Космічна Адміністрація вирішила, що „Марінер ІІ" приніс такі добрі вістки про Венеру, що не треба висилати туди другої ракети, і тому можна спрямувати зусилля на вислання ракети на Марса, щоб дослідити ще й цю плянету, на яку 1-го листопада вислав СССР свою ракету з телевізійним виряддом. Друге випущення ракети на Венеру відбудеться не в 1964-му році, як давніше плянувалося, тільки аж в 1965-му році, коли можна буде вислати кабіну з інструментами, які могли б аналізувати і виявити, чи в ґрунті Венери є мікро - організми. Д-р Ейб Сільверстейн з Дослідного Центру в Клівленді, Огайо, повідомив, що вже будується окремі ракету, яка матиме телевізійні апарати, щоб за їх допомогою робити фотознимки з Місяця, коли ту ракету туди вишлють вже на почату 1965-го року. Головна ціль дослідів Венери і Марса — це встановити за допомогою різних інструментів, чи можливе є яке-небудь органічне життя на тих плянетах. Головними умовами органічного життя є вода і відповідна температура. Космічна Адміністрація має висилати дослідні ракети і в напрямі до Сонця, бо хоче дослідити причину соняшних спалахів, які деколи висилають в космічні простори небезпечну радіяцію. Хочуть дослідити і метеорити, що з великою швидкістю літають в космічних просторах і можуть бути небезпечними для людиною випущених ракет.

Адмірал Фелт прибув до Півд. В'єтнаму розглянути причини поразок

Сайгон. — Адмірал Гаррі Д. Фелт, головний командант американських збройних сил на Тихому океані, прибув в минулу середу до Південного В'єтнаму, щоб розглянути з американськими та південно-в'єтнамськими керівними військовиками причини кількох поважних невдач на бойовому фронті проти комуністичних партизанів. Адмірала Фелта зустріли на летовищі командант американської військової місії у Південному В'єтнамі ген. Пол Гаркінс, амбасадор ЗДА Фредерік Нолтінґ і шеф штабу південно-в'єтнамської армії Авк Ле Ван Ті. Ген. Фелт відмовився з'ясовувати журналістам військові причини свого приїзду до Південного В'єтнаму та заявив тільки, що „я думаю, що це відповідний час на відвідини мого приятеля ген. Гаркінса". Напереломі минулого і цього року комуністичній банді в джунґлії на південь від Сайґону вдалося впродовж цілого дня відбиватись проти наступу 10-кратно сильнішого державного війська, що мало допомогу збоку американського летунства. Колиж комуністи відступили з своїх уфортифікованих позицій, то забрали з собою в джунґлію, не переслідувані в'єтнамцями, своїх вбитих і ранених. У цій битві згинули також три американці і 10 інших були ранені. Крім цього — комуністи збили 5 американських гелікоптерів. Американські чинники вбачають джерело тієї поразки в бойовій моралі південно-в'єтнамського війська.

Кузнєцов перевів 4 години на нарадах у Вашинґтоні

Вашинґтон. — Державний секретар Дін Раск і совєтський віце - міністер закордонних справ Василій Кузнєцов мали одногодинний „діловий" обід, після якого оприлюднено комунікат, що ЗДА і СССР мають надію, що світ вступає в період, в якому „можуть бути розв'язані деякі важливі проблеми". Цій ніби дуже важливій заяві перечить запевнення, що його склав речник Державного Департаменту, що Раск і Кузнєцов розмовляли про образ Мону Лізу, про Большой театр у Москві, музей Ермітаж у Ленінґраді та про гру в круглі, а навіть не згадували про Кубу. Зате про політичні справи Кузнєцов мав говорити з референтом справ роззброєння у Вашинґтоні Вільямом Фостером та з керівником далекосхідніх справ в Державному Департаменті Авереллом Гарриманом, що його Кузнєцов відвідав в його приватному помешканні, де вони пили чай. Гарриман буцім-то настоював, щоб Москва виконала своє приречення — відтягнути Ляос з холодної війни. Хоч північно - в'єтнамські комуністичні війська мали відійти геть з Ляосу до кінця жовтня минулого року, проте вони далі там перебувають і недавно збили американський літак, який віз харчі і ліки голодуючому населенню. Сам Кузнєцов, закінчивши своє дводенне перебування у Вашинґтоні, заявив, що він перевів „цікаві і корисні" розмови, які заторкнули „деякі важливі міжнародні проблеми". У п'ятницю 11-го січня Кузнєцов мав відлетіти до Москви.

СОВЄТИ ПОГРОЖУЮТЬ БЕРЛІНСЬКОЮ КРИЗОЮ — "ГІРШОЮ, ЯК КУБИНСЬКА"

Москва. — „Ізвєстія" з минулого четверга 10 січня ц. р. принесли велику статтю в справі Берліну, погрожуючи, що може виникнути довкола тієї справи нова криза, яка буде „небезпечніша, ані ж була нею криза за Кубу". „Ізвєстія" знову таврують нинішній стан в Західньому Берліні, який ніби є насправді замаскованою випадною базою держав Північно - атлянтійського пакту (НАТО) і домагаються, щоб стягнути „прапор НАТО" з Західнього Берліну та повісити замість нього „прапор Об'єднаних Націй". „Ізвєстія" рішуче заперечують твердження західніх мужів, наче б тоді настала тільки „зміна декорації" та наче б скасування західніх залог у Західньому Берліні мало пошкодити престижеві західніх держав. „Ізвєстія" визнають за „недопускальний" такий стан, в якому НАТО зберігає „свою базу" глибоко на території „Німецької Демократичної Республіки", — як большевики називають підлеглу їм комуністичну Східню Німеччину. Поява тієї статті в „Ізвєстіях" має тому поважне політичне значення, що поміщено її якраз тоді, коли Хрущов поїхав на 6-ий конґрес німецької комуністичної партії до Східнього Берліну. Він прибув в четвер 10 січня до Варшави, але всупереч попереднім прецедентам — висів неспостережно на підміській стації Прага і від'їхав відтіль автом з комуно-польським шефом Владиславом Ґомулкою в невідомому напрямку. Згодом в офіційному повідомленні сказано тільки те, що „в околиці Ольштина" відбулася нарада між Хрущовим і Ґомулкою. Журналістів свідомо обманули, подавши їм фальшиву годину і залізничу стацію, куди ніби мав приїхати Хрущов. Ця засекреченість вказує — коментують газети — на важливість нарад московського і польського комуністичних ватажків. Стаття в „Ізвєстіях" потверджує здогади, що приїзд Хрущова до Східнього Берліну пов'язаний не тільки з распрею в комуністичній сім'ї та бажанням звести нову баталію з комуно-китайськими „догматистами на східньо - німецькому ґрунті, але й із рішенням Хрущова актуалізувати справу Берліну, щоб „відбитися" за поразку, яку він зазнав в кубинській кризі.

Рокефеллер обіцяє не збільшувати податків

Олбані. — Губернатор Нелсон А. Рокефеллер заявив на нововідкритій сесії стейтової леґіслятури, що він старатиметься не збільшувати стейтових податків в цьому році, хоч видатки є дуже великі. Рокефеллер рекомендує ощадності в стейтовому бюджеті. В чотирирічній першій каденції він збільшив був податки на 800 мільйонів дол., це значить майже на 50%. Стейтові витрати не будуть зменшені, але губернатор не мусітиме збільшувати прибуткові податки, бо має надвишки 187 мільйонів дол. із попередніх років. Рокефеллер голосить тепер засаду, щоб витрати не перевищували прибутків. Але демократичні його противники твердять, що він вже ту засаду порушив, коли почав купувати землю на парки за допомогою видання бондів в 1961-му році. До промови Рокефеллера прислухалися численні люди не тільки в його стейті, бо він є можливим кандидатом на президента в 1964-му році. Губернатор випустив кілька стрілів і проти президента Кеннеді, порівнюючи великий федеральний дефіцит із бюджетовою надвишкою в нюйоркському стейті.

Куба Кастра старається за 12-мільйонову допомогу від ОН

Об'єднані Нації. — Кубинський диктатор Фідель Кастро, підбадьорений своїм успіхом у здобутті від Америки кругло 60-мільйонової допомоги в ліках і харчах в заміну за полонених з Свинячої затоки, задумав дістати економічну допомогу від Об'єднаних Націй у висоті 12 мільйонів дол. Кастро зголосив до генерального секретаря ОН У Танта таку пропозицію: 1) признати Кубі, як малорозвиненій господарсько країні, 10 мільйонів дол. на розвиток кубинського промислу, 2) окремо признати 2 мільйони з Харчової і хліборобської організації ОН на підтримку зруйнованого кастрівськими експериментами сільського господарства на Кубі, 3) перейняти на кошт Об'єднаних Націй сотні совєтських промислових і сільсько-господарських техніків і дорадників, які перебувають на Кубі. Якщо Об'єднані Нації прийняли б ту пропозицію, то — за існуючою в ОН розцінкою — 40% тієї суми мали б заплатити З'єдинені Держави. Ясно, що ЗДА рішуче спротивляться тому новому комуно-кубинському шантажеві. У зв'язку з тими заходами на терені ОН, Фідель Кастро задумує особисто приїхати до Ню Йорку, щоб конферувати з У Тантом „і іншими". Під цими „іншими" треба розуміти й американських державних мужів — пояснює американська преса, яка водночас висловлює сумнів, чи хтось з членів американського уряду погодиться на розмову з Кастром.

Кеннеді пропонує зменшити податки пересічній родині на $ 100

Вашинґтон. — З урядових кол повідомляють, що президент Кеннеді пропонуватиме таке зменшення прибуткових податків цього року, що пересічно типово американська родина мала б зменшені $100 річно, які могла б або заощадити, або видати на закуп різних предметів та харчів. Це мало б дати коло $7.5 більйона, які американці могли пустити в рух для скріплення економіки. Для прикладу, родина, складена з чотирьох членів, прибутки якої виносять $3.000 річно, мала б зменшені податки на $ 27 (без зменшення вона повинна заплатити $ 108). Чотиричленна родина з річним прибутком $ 5.000, дістала б менші податки на $ 107. Без зменшення вона мала б заплатити $ 168. Від $ 10.000 прибутку зменшення податків виносило б $ 202, а незменшені податки були б $ 1,425. Гадають, що Президент пропонуватиме, щоб зменшити податки вже від 1-го січня ц. р., але Конґрес може ухвалити такий закон, який дозволить зменшувати податки аж від того часу, коли ухвалений буде відповідний закон. Можливо, що Конґрес змінить запропонований Президентом податкову програму, бо в обидвох Палатах Конґресу є противники законопроєкту про зменшення податків тоді, коли є федеральний дефіцит.

Опитування виявляють, що громадянство оптимістично дивиться на економіку ЗДА

Ню Йорк. — Інститут Публічної Опінії д-ра Геллупа перевів опитування в різних районах ЗДА і ствердив, що громадянство оптимістично дивиться на господарство цієї країни і вважає його за дуже добре або за добре. І так 12 відсотків опитуваних гадають, що підприємства і бизнеси на початку 1963-го року були в дуже доброму стані. 52% опитуваних уважають, що економіка є добра. Тільки 26% опитуваних думають, що умови підприємств є „не задобрі", а 6 відсотків опитуваних уважають теперішній стан бизнесів за злий. 4% не відповіли. Д-р Геллуп пригадує, що півроку тому публічна опінія інакше дивилася на економіку країни. Тільки 8% уважали господарство ЗДА за дуже добре. 45% — за добре. 32% достатнє і 8% за зле. 7% не дали відповідей.

Катанґійського президента Чомбе звільнили з хатнього арешту

Елізабетвіль. — В минулий четвер 10 січня керівники місії Об'єднаних Націй в столиці Катанґи Елізабетвілі дозволили президентові Мойсе Чомбе вийти з його палацу, що був окружений та ізольований від світу військами ОН. З головної кватири Об'єднаних Націй заявлено, що Чомбе звільнено, бо він заявив готовість співпрацювати з Об'єднаними Націями. Він виїхав в асисті кількох узброєних авт Об'єднаних Націй в подорож по провінції Катанґзі, при чому на кожній зупинці закликав своїх прихильників не воювати проти військ Об'єднаних Націй, щоб не було проливу крови. Місія Об'єднаних Націй в Конго старається переконати Чомбе, щоб він вплинув на своїх міністрів і військовиків, які перебувають в місті Кольвезі, щоб те місто добровільно і мирно передати військам Об'єднаних Націй та не руйнувати тамошніх промислових споруд і, зокрема, великої електрівні, під які катанґійці та чужинецькі військові на службі Катанґи підклали сильні міни. Мешканці міста Кольвезі живуть — за звідомленнями від тамошніх західніх кореспондентів — буквально як на бочці пороху, серед напруженої атмосфери, з острахом, що чорні можуть перевести масакру білих та що фанатичні чужинецькі наємні військовики, які не мають нічого втратити, можуть половину міста зірвати в повітря. Водночас вибухли в сусідній провінції Касай поважні заворушення, серед яких досі згинуло вже коло 400 автохтонів і кількох білих.

Колишній дорадник президента Айзенгавера проти зменшення податків

Вашинґтон. — Колишній головний економічний дорадник президента Д. Д. Айзенгавера Реймонд Дж. Солніє, який є тепер професором економіки в Барнард коледжі, твердить, що запропоноване урядом президента Кеннеді зменшення прибуткових податків на $6 до 8 більйонів не причиниться до скріплення економіки. На думку Солніє можна б зменшити податки на $2.5 більйона. Гроші із поменшених податків повинні піти на збільшення інвестицій, тому найкраще було б зменшити прибуткові податки великим корпораціям, які тепер платять по 52% податків. Вони мали б платити тільки по 47%. Коли уряд переведе заплятоване зменшення податків, тоді буде великий федеральний дефіцит в 1964-му році. Солніє рекомендує, як ми чули вище, зменшити податки тільки на $2.5 більйона, але одночасно вирішити, щоб принаймні в двох найближчих фінансових роках бюджет не перевищав $94 більйонів.

Рабін називає Митрополита Шептицького „єдиним святим"

Жидівський журнал англійською мовою „Джуїш Дайджест", що виходить в Гюстон, Тексас, надрукував у своєму виданні за січень 1963 довшу статтю відомого ізраїльського автора і публіциста Л. Ґаймана про „Рабіна, який може вчинити Святого". Мова про рабіна д-ра Давида Кагана, тепер головного капеляна ізраїльської армії, якому покійний Митрополит Української Католицької Церкви Андрій Шептицький врятував життя, врятувавши його самого та всю його родину як і сотні інших жидів від неминучої смерти з рук нацистів. Стаття, яка за дозволом згаданого жидівського журналу буде в цілості передрукована в англомовному „Українському Тижневику", кінчається цитатом слів д-ра Кагана: „...Ось чому я вважав своїм обов'язком говорити і сказати правду про графа Шептицького, єдиного святого, якого я признаю..." У своєму свідченні, складеному для Ватиканської беатифікаційної комісії, рабін Каган наводить найбільш зворушливі факти рятунку жидів українцями, зокрема митрополитом Шептицьким та з його доручення українськими католицькими монахами і священиками, з великим риском власного життя.

В Івано-Франківському засуджено до розстрілу три особи за крадіж фабричної продукції

Київ. — Як повідомляє часопис „Радянська Україна" з дня 5 січня ц. р., в Івано-Франківському — колишній Станиславів — закінчився суд над групою „розкрадачів і хабарників", у висліді якого трьох із підсудних засуджено до найвищої міри покарання — розстрілу. Головними підсудними у цьому процесі, що відбувався перед Івано-Франківським обласним судом, в якому головував суддя Я. Кузьменко і в ролі державного обвинувачувача виступав прокуратор области Б. Антоненко, були директор коломийської ткацької фабрики И. Ш. Гус, головний бухгалтер цієї фабрики Я. В. Френкель і начальник закрійного цеху С. М. Трачук й усіх їх засуджено до розстрілу. Їхніми помічниками у приховуванні фабричних лишків і готових виробів та в передаванні їх у торговельну мережу були :завідуюча цехом пошиття М. Ю. Чернюк і завідуючий складом фабрики Д. П. Дем'янчук. Перепродували одержувані від головних підсудних матеріяли і товари завідуючий Івано - Франківської бази „Укроптгалантерея" С. Т. Солопченко і завідуючий Львівської бази цієї ж „Укроптгалантереї" Ф. М. Розенштайн. Вони продавали крадену продукцію і гроші ділили між усіма підсудними. Таким чином перепродано продукції на суму 2 329 000 рублів старими грішми. „Реалізування своїх торговельних операцій добивалися підсудні з допомогою хабарів, що їх вони давали високопоставленим особам таким, як наприклад начальник управління легкої промисловости кол. Івано - Франківського раднаргоспу В. П. Кандій та інші. Усіх помічників головних підсудних засуджено на різні реченці ув'язнення. Як подає РАТАУ, „присутні в залі суду трудящі міста з схваленням зустріли вирок".

В Єгипті продовжується праця над будовою Асванської греблі

Ансун. — У спеціяльній церемонії розпочато дальший етап будови велетенської Асванської греблі над Нілем в південній частині Об'єднаної Арабської Республіки. На даний Нассером знак з його яхти, велетенські черпалки зсипали у Ніл 1.600 тонн граніту, започаткувавши нову стадію будови греблі, що має вирішно вплинути на єгипетську економіку. През. Нассер виголосив при цій нагоді промову, в якій зв'язував з Асванською греблею таку політичну подію, як здобуття від Британії незалежности Єгипту. Нассер прославляв Совєтський Союз та зокрема Хрущова за фінансову й технічну допомогу у реалізуванні пляну Асванської греблі. Совєтську делеґацію, що прибула на ту урочистість, очолював міністер для електричної енерґії Петро Непорожний, який стояв біля Нассера під час тієї церемонії.

Ред. Вол. Душник доповідав про свою поїздку до Европи

Ню Йорк. — Минулої суботи, 5-го січня, тут у приміщенні Українського Інституту Америки відбулася доповідь ред. Володимира Душника про його останні відвідини в Европі, під час яких він побував у Женеві як репрезентант ЗУАДК на конференції Міжнародного Комітету для европейського переселення, в Римі, Мюнхені, Бонні, Берліні і Карльсруге. Побуваючи в Німеччині, ред. Душник зокрема інтересувався матеріялами, зв'язаними з процесом большевицького аґента Сташинського, суджeного в Карльсруге за вбивство сл. п. Степана Бандери та д-ра Лева Ребета. Під час свого перебування в Европі, ред. Душник мав ряд інтересних зустрічей та виступів. Свою доповідь на цю тему він повторить в кількох інших більших українських громадах.

Об'єднання Українських Письменників „Слово" видало свій перший великий збірник

Ню Йорк. — Заходом і накладом Об'єднання Українських Письменників „Слово" появився і є вже у продажу великий 500-сторінковий літературно - критичний збірник „Слово". Збірник зредаґований колеґією в складі: Григорій Костюк, головний редактор, Святослав Гординський, Галина Журба, Богдан Кравців, Вадим Лесич і Микола Шлемкевич. Взяло участь у ньому яких 40 авторів від найстарших і найбільш традиційних до наймолодших і найбільш модерних. Збірник є не тільки альманахом мистецької творчости сучасних українських письменників на еміґрації, але й теж основним довідником про сучасний літературний процес і в краю і на еміґрації, як теж у світі. На зміст збірника склалися найсвіжіші новини із української еміґраційної поезії і белетристики, есеї на літературно - мистецькі теми, огляди сучасної поезії і прози на еміґрації, критичні огляди сучасної літератури, зокрема молодої в Україні, огляд сучасної американської літератури та її критики, нові переклади з західньоевропейських поетів, пародії, гуморески й епіграми, спогади, рецензії на найновіші видання та інше. У збірнику вміщені теж уривки з неопублікованого досі Щоденника Володимира Винниченка з 1911 року по січень 1917 рік. Збірник друкований на доброму папері й оправлений в полотно з мистецькою віньєтою відомого українського графіка Якова Гніздовського.

„Чікаґські Вісті" — новий український часопис

Шикаґо. — З датою січня 1963 тут появилося перше число нового українського часопису „Чікаґські Вісті", означеного як „неперіодичний ілюстрований інформатор української громади в Чікаґо", а видає його Пресова Комісія Ліґи Американців Українського Походження. Це перше друковане число того „часопису, якого за останні чотири роки появилося 11 чисел циклостилевим друком, має різдвяносвяточний характер із святочними матеріялами, привітаннями і оголошеннями. Надрукований в ньому матеріял переважно місцевого інформаційного характеру. В тому ж місті вже 8-ий рік появляється тижневик „Українське Життя".

В АМЕРИЦІ

● **Президент Кеннеді** буде почесним гостем окремої радіової і телевізійної авдиції, що називатиметься „Обід у президента", і яку будуть передавати з Вашинґтону в четвер 31-го січня. В цій програмі будуть надавати народну музику й танки, які виявляють американського духа волі. В програмі буде і промова Президента, який дістане нагороду від Протидефамаційної Ліґи Б'ней Б'рит.

● **Колишній президент Герберт Гувер** дістав листа від скавта новака, який запитував його про президентуру. Гувер відписав молоденькому пластунові: „Я почуваюся добре у 87 році життя. Бувши президентом під час великого безробіття і під час економічної депресії в світі, не мав я надзвичайної радости з того. Я є завжди зайнятий, але не так дуже, щоб не відписати на вашого листа".

● **З Філядельфії** повідомляють, що філядельфійська землячка теперішня княжна Монако має влітку цього року відвідати Філядельфію. Недавно вона в Монако влаштувала прийняття по $40 від особи, прибуток з якого був призначений на втікачів.

12-річний Росл Джовнес вийшов здоровим зі шпиталю в Денвері, Колорадо, пролежавши після операції, що відбулася 24-го листопада, в повній непевності, чи перещеплена материна нирка прийметься і чи буде добре функціонувати в його організмі. Він нормально зможе працювати, але не сміє пересилюватися. Це одна з нечисленних успішних операцій нирки. Численніше вдавалося перещеплення нирки близнюкам, як іншим спорідненим.

● **В 1962-му році** у ЗДА продали 230.000 авт. так званих „фольксваґенів", які виробляє німецька фірма. Це число є на 10 відсотків більше, як в 1961 році. В 1963-му р. плянують продати у ЗДА 250.000 „фольксваґенів".

● **Помер 73-річний** кінопродуцент Борис Мороз, який довгі роки був совєтським шпигуном і СССР йому вірив, хоч він одночасно був на службі ЗДА. Це виявилося аж в 1957 році, коли вийшла на яву шпигунська афера братів Соблів.

У СВІТІ

● **Славетний англійський письменник Сомерсет Мом** вніс судову скаргу проти своєї пасербиці, себто доньки своєї колишньої дружини з першого її подружжя, теперішньої 47-річної Елізабет Мері заміжньої за лордом Джоном Гоп, щоб вона звернула йому всі дарунки, що він їй давав за ввесь час знайомства. Вартість тих дарунків — кругло 2 мільйони дол. Сомерсет Мом твердить, що його пасербиця ніколи ним ні трохи не піклувалась, а — навпаки — повелась супроти нього нельояльно, домагаючись перед британськими судами признання їй половини з близько півтори мільйонової суми, що її Мом дістав з продажу 14-ох дорогоцінних образів. Сомерсет Мом має тепер 89 років і добув своїми романами і театральними п'єсами мільйоновий маєток.

● **Новим командантом гарнізону ЗДА в Західньому Берліні** став 51-річний генерал Джеймс Гіллярд Полк, дотеперішний командант 4-ої панцерної дивізії в Західній Німеччині, кол. шеф розвідчого відділу в 10-му армійському корпусі, що боровся в Кореї. Американський гарнізон в Західньому Берліні нараховує 6.500 вояків. Других стільки нараховують залоги Британії і Франції. Становище тих командантів вимагає не тільки військового знання, але й дипломатичного хисту та вміння ладнати з властями Західньої Німеччини та Берліну.

● **Новий командант американського гарнізону в Західньому Берліні** ген. Джеймс Полк гостро засудив „скажениy стріляння" східньо - німецьких прикордонних поліцистів, які „зловживають стрільною зброєю для провокаційного і безглуздого вбивання втікачів". Спроби втечі з комуністичної Східньої Німеччини на Захід не припиняються. В 1962 році втекли між іншими — 78 східньо-німецьких кордонних сторожів, головно з Долішньої Саксонії.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Доля християн в СССР

Розпачливий виступ групи віруючих людей із Чорногорська в Сибіру, що називають себе євангельськими християнами і що в четвер 3-го січня цього року вдерлися із жінками й дітьми до американської амбасади у Москві, прохаючи азилю і допомоги у виїзді із СССР, де вони зазнають жорстоких переслідувань, викликав широкий відгомін в усьому християнському світі. Особливо зацікавлена тепер світова опінія дальшою долею учасників цієї трагічної демонстрації, значить тим, що сталося з чоловіками - провідниками тієї групи, з жінками і дітьми, які прибули разом з ними до амбасади.

Представники американської амбасади, не маючи ніякої змоги допомогти цим євангельським християнам у реалізації їх бажання виїхати „до Ізраїлю чи якої іншої країни, де вони могли б визнавати свобідно свою віру", і віддаючи їх в руки совєтської міліції, настоювали, що їм дуже залежить на тому, щоб всі учасники цих відвідин в амбасаді вернулися без ніяких перешкод до своїх домів і щоб за свій вчинок вони не зазнали ніяких репресій. Представники совєтського уряду, як звичайно в таких випадках, обіцяли на всі лади, що цим євангеликам нічого не станеться, що ними всіми разом із дітьми заопікується московська міліція, яка, влаштувавши їх в одному з московських готелів, зараз же вночі відставить їх до найближчого поїзду. Так було на словах, але з моментом, коли міліціянти завантажили учасників відвідин в амбасаді на поліційні авта і вирушили з-під амбасади, за ними пропав усякий слід. Ні представникам амбасади, ні закордонним журналістам не повелося встановити, куди цю групу християн повезли і що з ними зробили. Міністерство закордонних справ СССР заявило у відповідь на дальші інтерпеляції амбасади ЗДА, що воно не може дати ніяких інформацій про те, що сталося з групою цих сибірських християн, бо йому, мовляв, нічого про це не відомо, хоч у той час, коли вони ще перебували в будинку амбасади, репрезентанти цього ж міністерства запевняли, що учасники цих відвідин будуть „належно трактовані". Закордонні журналісти, які також не добилися ніякої відповіді в цій справі від совєтських урядових установ у Москві, вирішили звернутися за інформаціями безпосередньо до партійного проводу Красноярської области, на території якої лежить місто Чорногорськ, звідки виїхали згадані євангельські християни до Москви. З Красноярського обкому журналісти одержали відповідь, що „все в порядку" і що чорногорські сектанти вернулися вже до своїх домів в неділю 6-го січня. Одержавши таку відповідь, журналісти заспокоїлися, не зважаючи на те, що їх поінформовано фальшиво, бо ж переїзд поїздом із Москви до Красноярська триває в найкращому випадку майже чотири, а не два дні...

Замовчуючи всю цю подію в американській амбасаді у своїх газетах, Совєти водночас повели цілу кампанію, щоб учасників тієї демонстрації знеславити в опінії вільного світу. В спеціяльній, приготованій для закордонних журналістів, енунціяції совєтська пресова агенція „Новості" поінформувала, що чорногорські сектанти — це божевільні люди, фанатики, звичайні кримінальні злочинці. Заперечуючи всі закиди в переслідуванні релігії в СССР, ця ж агенція ствердила у своєму повідомленні для чужоземної преси, що учасники відвідин в амбасаді ЗДА вимагали, щоб їх поселили на ... горі Сіоні в ізраїльській державі, де мав би з'явитися їм Ісус Христос. Далі в цьому ж повідомленні обвинувачується цих сибірських християн в тому, що вони в дикунський спосіб духово калічать своїх дітей, не дозволяють їм брати участи в забавах з їхніми однолітками і не пускають їх до школи. Наприкінці висловлено сподівання, що мешканці Чорногорська допоможуть своїм „збаламученим землякам привернути людську гідність". Коли брати до уваги, що в супроводі таких побажань і сподівань проходять в СССР судові процеси над членами різних церковних громад і сект і засуджування їх на ув'язнення і каторжні роботи в „поправнотрудових" таборах, то в цьому повідомленні совєтських „Новостей" можна шукати підтвердження факту, що учасників відвідин в американській амбасаді уже „належно потрактовано", дітей у них відібрано, а їх самих запроторено в тюрму чи в якийсь концтабір.

Торг людьми

Фідель Кастро знайшов талановитого учня й послідовника в умінні торгувати живими людьми, їх терпіннями і почуваннями. Кастро обмежився „тільки" медикаментами та харчами вартости кругло $60 000 000, як викупу за 1 113 полонених у невдалій спробі кубинських революціонерів - емігрантів скинути його режим у квітні 1961-го року і за дозвіл на виїзд до ЗДА одної тисячі найближчих кревних отих звільнених полонених. Східньонімецький комуністичний диктатор Вальтер Ульбріхт має більший апетит і „на складі" тримає куди більше закладників. Вони знаходяться по обох сторонах берлінського „муру ганьби" і складаються з десятків тисяч родин, розділених отим муром і позбавлених всякої можливости бачитись і комунікуватись. Отож саме цей без прецеденту в новітніх часах берлінський мур є головним атутом східньонімецьких комуністів у їх стараннях дістати від західньонімецьких „паліїв війни", „неонацистів" і „підніжків американського імперіялізму" 500-мільйоновий товаровий кредит. Вальтер Ульбріхт в обмін за 500 000 000 долярів не хоче зруйнувати того муру й відкрити кордону. Ні, він цього не обіцяє, бо знає, що зрівняння з землею берлінського муру було б для мільйонів східніх німців гаслом мандрувати на захід, а це означало б остаточну дискредитацію і повалення його режиму. Але взаміну за 500-мільйоновий кредит він може дати полегші у відвідинах рідних і приятелів та у відкритті так званого малого прикордонного руху.

Перед західньонімецьким урядом стала та сама дилема, яка стояла і подекуди стоїть перед американським урядом, коли мова про допомогу в харчах комуністичним країнам, як Югославія і Польща. Така допомога, безумовно, облегшує долю поневоленого комуністами населення, яке на своїй шкірі відчуває хронічну харчову кризу. Але так само безсумнівно скріплює ненависний тому населенню і американському народові комуністичний режим. Коли між східніми й західніми німцями почалися затяжні переговори про ту величезну економічну допомогу для Східньої Німеччини — німці з комуністичної зони почали висилати тисячі листів з пересторогами не давати комуністам тієї позики. Проте, водночас десятки тисяч осіб з-посеред двомільйонового населення Західнього Берліну сподіваються, що їх уряд допоможе їхнім рідним видістатися із Східнього Берліну чи бодай уможливить відвідування їх та несення їм безпосередньої допомоги.

Завдання кожного уряду — дбати за добро своїх громадян, облегшувати їм розв'язування їхніх пекучих, актуальних проблем. Однак, не менш важливим завданням уряду є плянувати політику країни на дальшу мету. Тому уряд Конрада Аденауера стоїть перед важким питанням, тим більше, що східньонімецькі комуністи, позбавлені всяких скрупулів і вірні специфічній комуністичній „етиці", будуть напевно представляти стриману від західніх німців допомогу або як доказ визнання їхнього режиму, або як допомогу — збоку Москви. Як твердить німецька преса, ця справа буде вирішена, мабуть, щойно після двох подій: 6-го з'їзду німецьких комуністів 16-го цього місяця у Східньому Берліні з участю Хрущова, де може вирішитись доля самого Ульбріхта, і після виборів у Західньому Берліні. Хоч у Східній Німеччині всі інші партії, крім комуністичної, заборонені, і хоч у Західній Німеччині заборонена комуністична партія, проте вона легально існує в Західньому Берліні. Якщо комуністи не дістануть ні одного мандату в західньоберлінському правлінні, вони не зможуть говорити, що уряд Аденауера дав допомогу Східній Німеччині „під тиском мас". Вся ця гра — кумедна, штучна, ненормальна. Але такою є й ціла ситуація в сучасній Середній Европі.

КАР'ЄРА МОСКОВСЬКОГО ВИСЛУЖНИКА

У довгому шерезі тіней посмертно регабілітованих комуністів, що їх свого часу вимордував був Сталін, виплив недавно і похмурий образ колись знаного на Україні „професійного незаможника" — Гаврила Одинця.

Хто з харків'ян не знав у 1920-их роках цього бородатого, з хитрими очицями дядька, що при кожній демонстрації, на кожному совєтському святі появлявся, серед комуністичних головачів, у благенькій свитині на балконі Центрального Виконавчого Комітету і починав, вказуючи на себе пальцем: „Я, товариші, як представник найбіднішого селянства..."

Казали, що Гаврило Одинець і мешкав постійно десь у підвалі ЦВК, і тримали його там про такі випадки, як живого „представника найбіднішого селянства".

З перспективи довгих років постає сьогодні Гаврило Одинець, як понурий символ доби „комнезамів", — отих комітетів незаможних селян, що їх придумав Ленін, щоб збурити, розшарувати, а далі й зруйнувати традиційне українське село. Це не кого, як їх, „незаможників" — сільських люмпен - пролетарів, нездатних до будь-якої конструктивної праці ледарів і горлопанів — зорганізував Ленін і нацьковував, як псів, на статечних, трудящих господарів, щоб легше було опісля в цілості прибрати до своїх рук українське селянство. Цю темну добу КНС, добу обрізана і самогону, називають тепер совєтські удержавлені поети „романтичною поемою нашої історії". Проте, пізніша доля всіх тих „незаможників" була незавидна.

Довгий і плутаний шлях перейшов у своєму житті Гаврило Одинець. Не зогрівши собі місця на селі, пішов він ще хлопцем до Києва на заробітки. Підмітав вулиці, читав вивіски, афіші. Потім вступив до фабрики. Там студенти почали його вчити, як „робити революцію". Але навчили небагато, бо аж до старости не опанував він як слід грамоти, хоч цим навіть пишався, як ознакою пролетарськости. Очевидно, десь у тих роках ходив він і біля українських есерів.

„На важкому шляху боротьби за нове життя, — пише совєтський біограф Гаврила Одинця, — не всі його кроки були вдалі й вірні". І це ж, либонь, тими „невірними кроками" вступив Одинець у 1917-му році до Центральної Ради, вважаючи, що там, в українському парляменті, зможе зробити собі блискучу кар'єру. „Хлопським розумом" схопивши політичну ситуацію, старався він звернути на себе увагу демагогічними виступами. Їздив того ж року з делеґацією УЦРади до Петрограду „добиватися для України автономії". — „Грець його знає, що воно за автономія, — говорив, хитро примружуючи око, — але казали так, що наче від неї вийде народові якась полегша..."

Десь пізніше не раз пригадував Одинець, як подорожував він з українською делеґацією, як приймали ту делеґацію, а з нею і його, „буржуї" — голова Тимчасового уряду князь Львов, міністри Чернов і Мануйлов. Цей останній, — пригадував Одинець, — заявив: „Ніякого окремішного українського народу нема, і про українську школу не може бути й мови". Він, Одинець, тоді буцімто обурився і закричав: „Як це нема українського народу, а я ж хто?" До речі, про ту нефортунну місію Центральної Ради В. Винниченко у „Відродженні нації" писав: „Російська революційна демократія в цьому питанні цілком солідаризувалася із своїми кадетсько-буржуазними професорами" (т. І., ст. 170).

Прикриваючись, як панцером, своїм соціяльним походженням і „заслугами перед народом", Одинець пробував далі пробиватись вгору, але вже незабаром збагнув, що вигідніше перекинутися в інший табір. І от бородатий дядько в заяложеній свиті появляється вже в Москві на зорганізованому большевиками І-му Всеросійському з'їзді селянських депутатів. Там він ближче запізнається з большевиками і остаточно перекидається на їх бік.

Большевикам Одинець припав до вподоби: горлопан, демагог, людина, яка з льоту хапає і виконує все те, що їй наказують. І так почалася нова, бурхлива Одинцева кар'єра.

Одинець — на передовій лінії, він — завзятий комуніст. З партійним білетом у кишені організує біля Остра на Україні сільськогосподарську комуну, але там довго не залишається і з завзяттям береться організувати комнезами. За якийсь час він уже в Харкові, як член Центральної Комісії незаможних селян, — організації, що чорною плямою залишиться на сторінках історії України.

Багато на совісті Гаврила Одинця гріхів супроти свого народу. Багато ран завдав він своїм землякам, як московський вислужник - перекинчик. І це ж він у 1930-му році, коли відбувався в Харкові судовий процес над Спілкою Визволення України, був членом цього ганебного судилища. Судив він Сергія Єфремова — колишнього заступника голови Центральної Ради, з яким у 1917-му році їздив до Петрограду, судив Андрія Ніковського, члена тієї ж Ради, — людей, які разом з ним засідали в українському парляменті. З усіх членів суду чи не найбільше Одинець допікав гострими запитаннями, викривав „антинародні дії контрреволюціонерів", які „намагалися відірвати Україну від Радянського Союзу". На судовому вироку членам СВУ стоїть підпис Одинця.

Гаврило Одинець досягнув того, про що й не мріяв, коли замітав вулиці Києва. Був він делеґатом багатьох большевицьких з'їздів, був членом Всеукраїнського Виконавчого Комітету, і це він, що у 1917 році „добивався" в Петрограді автономії для України, на 7-му з'їзді рад у Москві виступав за „об'єднання братських республік в єдину совєтську державу".

Кипуча діяльність Одинця обірвалась у дні — як пишуть тепер совєтські журналісти — лютого розгулу служителів культу Сталіна. Отже, носив вовк, понесли і вовка.

Коли люди - автомати приїхали в „чорному вороні" по чорну душу Гаврила Одинця, він тільки встиг сказати синові: „Десять разів мене вже брали — за царських часів і під час гетьманщини. І кожного разу я знав, за що. А за що беруть тепер — убий, не знаю... Хіба, може, за ті двісті карбованців, що мені якось дав Петровський. Але ж все було на людях, сказали, що премія..."

Далеко, як під Актюбінськом на Сибіру, опинився Гаврило Одинець, як „ворог народу". На власній шкірі зазнавав там усього того, що з його вини зазнавали тисячі його земляків. Через сім років, хворий і розбитий, повернувся в Биковню під Києвом. Жив з дітьми в землянці. Голодував. Оминали його люди. Якось попросив дочку Наталю: „Я продиктую, а ти запиши, доню, треба розповісти людям, як мене хотіли зробити ворогом народу. Це дуже важливо..."

Так, це дуже важливо, щоб український народ знав, як поневолювала його Москва руками зрадників - перекинчиків. Але, напевно, не довідається він про це від Гаврила Одинця. Бо не думав Одинець каятися перед своїм народом, коли просив дочку записати його спогади. Вже стоячи одною ногою в могилі, хотів він оправдатися не перед народом, а перед своїми большевицькими хазяями. Московським рабом - вислужником залишився він аж до кінця.

В. С-ко

Д-р Степан Горак

УКРАЇНСЬКІ ІСТОРИКИ НА КОНВЕНЦІЇ АІТ

Тогорічна конвенція Американського Історичного Т-ва відбулася в днях 28-30 грудня в Шикаґо, в готелі „Конрад Гілтон".

Ця організація охоплює тисячі істориків і на її річну конвенцію прибуває в середньому 6 000 членів з усіх кінців Америки. Одною із секцій Т-ва є група східньоевропейських студій, яка охоплює всіх істориків, зацікавлених в тому просторі, і в співпраці з окремим Т-вом для студій славістики (АААСС) видає і контролює такі фахові журнали як Славік ревю, Джорнел ов Централ Юропіен Аферс, Славік енд Іст Юропіен Джорнел. Слід підкреслити, що мова йде тут не про юридичні відносини, а скорше про групу людей, яка має в своїх руках усі ті і інші видання, а крім того в багатьох випадках рішає про фінансові дотації, колекції книжок у бібліотеках і — не в останню чергу — про обсаду факультетів історії в університетах. Уже з цих причин стає наявним важливість цього середовища для українських істориків і української справи взагалі.

Тож відрадним явищем була чисельна участь українських істориків в останній конвенції. Коли ще минулого року на конвенції АІТ у Вашинґтоні було присутніх всього чотири українці, то цього року їх число зросло вже до одинадцяти. З української сторони присутніми були такі професори, викладачі й історики: Роман Смаль-Стоцький, Роман Леґедза, Богдан Будурович, Іван Гвозда, Михайло Пап, Василь Маркусь, Іван Лисяк-Рудницький, Михайло Ярема, о.Орест Кулик, Василь Галич і Степан Горак.

Українська група в міру потреби нав'язувала дискусію з поодинокими доповідачами, звертаючи їхню увагу на моменти, не вірно інтерпретовані у відношенні до України, на проблеми Київської Держави, українсько - російських стосунків і т. п. Така метода приязної дискусії, в якій наставлюється доповідача на правильний шлях інтерпретації історії Росії та України, в більшості випадків має успіх. Не упереджений американець, властиво, не знає українських джерел та української історичної школи. Він вихований на підручниках, писаних російськими еміґрантами, старими московськими або совєтськими істориками.

Звичайно такої методи не вистачає в дискусії з істориками російського походження або істориками американськими, неприхильно наставленими до української справи. Тут пряме демаскування історичних фальшів — найбільш успішний засіб. Коли автор цього допису звернув був увагу відомому історикові о. Дворнікові на нелогічність російської історичної школи у відношенні до трьох східньоевропейських націй, тоді він наступного дня, при іншій темі, довше спинився над позитивними українськими впливами на Московію в 16 і 17 століттях. Звичайно, наївним було б думати, що о. Дворнік відмовиться на старість від того, чого держався ціле життя.

Якщо одним словом „за" чи „проти" визначати положення української справи на тому форумі, треба об'єктивно ствердити, що сьогодні знаходиться воно посередині — між успіхами і неуспіхами. Російська історична школа тут ще сильно закорінена, але робити проломи, виявляти її суб'єктивність і антинауковість куди легше, як було кілька років тому.

Помітним є ще один відрадний факт: ми маємо досить поважне число молодих істориків, зате не видно зовсім молодшої ґенерації істориків з російської еміґрації.

Дезорієнтуючим для американських істориків, вихованих на Ключевському, Карамзінові і інших, є певна відмінність совєтської історичної школи, яка все ще предержується тези, за якою Київська Русь була колискою трьох східньослов'янських народів, а не тільки москалів - росіян як твердять тутешні московські і промосковські елементи.

Видавнича діяльність українських істориків у країнах вільного світу є, може, найважливішим фактором у цьому питанні, і при таких нагодах, як ця конвенція, особливо наявною стає потреба нашої дальшої наукової і видавничої діяльности. Тут, на самому фронті боротьби за правду та об'єктивізм, стає перед нами усіма крайня потреба щораз більшої активности і жертвенности. Тут українська проблема мусить бути поставлена на належній висоті, і на це повинна звернути більшу увагу вся українська спільнота.

Користаючи з нагоди, група українських істориків нав'язала взаємні особисті зв'язки і обміркувала засоби ефективнішої дії на наступній конвенції, яка відбудеться в грудні 1963-го року у Філядельфії. Вирішено звернутися з проханням до всіх українських істориків — членів АІТ, щоб вони зажадали від організаторів наступної конвенції поставити як одну з її точок проблему не-російських народів. Також обговорено розподіл дискутантів на поодинокі доповіді, методу таких дискусій і евентуальну участь українських істориків в світовому конґресі істориків, який відбудеться 1964-го року у Відні. Для цього треба заздалегідь нав'язати контакт із крайовими історичними організаціями, які рішатимуть про особовий склад поодиноких державних делеґацій.

Проф. Смаль - Стоцький висловив побажання зорганізувати для наступної конвенції виставку історичних мап збірки ред. Богдана Кравцева і інших відповідних документів. Українські організації та установи Філядельфії можуть з свого боку спричинитися до успіхів українських істориків, яких, на жаль, так рідко задуться та піддержується в їхній відповідальній праці.

Д-р Степан Горак

Євген Онацький

У світі злочинців

Аргентинська громадська думка надзвичайно зворушена бунтом кримінальних злочинців у великій в'язниці Віжа Девото, що стався 18-го грудня м. р. Ще б пак! Він залишив по собі 24 убитих і кількох ранених, — чого не осягала досі ні одна з численних „революцій", що останніми роками порушують спокій країни.

Вражає і потребує вияснення факт, що ув'язнені, серед яких нараховується чимало кількакратних вбивць, учасників збройних нападів та інших дуже небезпечних злочинців, могли, в підготові до масової втечі, запастися численною зброєю. Хто її їм постачив? Яким чином дісталася вона поза мури в'язниці, що знаходиться під сильною охороною? Покищо ці запити не знаходять відповіді.

В'язниця Віжа Девото, що стоїть у густо населеній, хоча й периферійній ділянці міста, розрахована на 1 000 в'язнів. Але, внаслідок непомірного зросту злочинности, її населення перевищило цю норму більш, ніж подвійно, при чому, за браком місця, злочинні початківці опинилися всуміш із найбільш досвідченими й небезпечними злочинцями, що перебрали негайно над ними опіку й відповідно їх „виховували".

Вражає нелюдська жорстокість, з якою в'язні, вже втративши надію на успіх зорганізованої ззовні й зсередини масової втечі, знущалися над захопленими закладниками — членами в'язничної охорони й адміністрації, а потім, примусивши їх ставати навколішки, цілувати землю і складати благально руки, — тут же їх убивали. Так згинуло дев'ятеро закладників.

Отже, не дивно, що, коли, здобувши від властей ґарантії власної безпеки, чотири головні провідники бунту віддали зброю і під сильною охороною перейшли в кімнату, звідки їх мали везти до трибуналу, в'язничні сторожі увірвалися в ту кімнату і багнетами їх прикінчили.

— Ми мусіли помститися за наших товаришів! — заявили вони.

В Аргентині немає кари смерти, і вже довший час серед громадянства шириться думка про необхідність її ввести з огляду на неймовірне ширення збройних нападів на банки і різні підприємства в дні виплати грошей робітникам і службовцям, — при чому майже кожного разу ці напади закінчуються смертю тих, хто наважується ставити спротив. Напасники здобувають мільйони, а ризикують, навіть у випадку найжорстокіших вбивств, небагатьма роками в'язниці, після якої можуть користуватися здобутими мільйонами. Безкарність осмілює... І в таких випадках, як то було колись у ЗДА, народне обурення виливається в суди Лінча...

Сторожі в'язниці вчинили суд Лінча. І після того інших двацятеро злочинців, озброєних револьверами, бачачи, що непереливки, рішили збройно пробити собі шлях до свободи. У тій спробі загинуло ще одинадцять злочинців, з яких троє були учасниками нападів на відділ Еспанського Банку в Віжа Люро, де вони захопили 6 мільйонів пезів, банку Італо-Бельгійського, де їм припало 2 мільйони пезів, Народного Аргентинського Банку, де вони вбили жандарма. Дехто з них брав участь аж у 15 збройних нападах...

Не треба, отже, дивуватися, що Міністерство Справедливости, зараз же після невдалої спроби масової втечі з Віжа Девото, що дуже схвилювала й стурбувала не тільки поблизькі околиці міста, безпосередньо загрожені, а й ввесь Буенос-Айрес, заповіло нагальну реформу карного права, а дві радіовисильні рішуче висловилися за необхідність ввести кару смерти.

Після краху крайнього лібералізму, що його намагався — катастрофально для країни — втримати в економіці Арґентини Альсоґарай, приходить час відмовитися і від крайнього лібералізму в карному праві, що не всилі стримати зростаючої злочинности в суспільному житті.

С. Риндик

НАШІ СМАКОЛИКИ

(ОПОВІДАННЯ ЗЕМЛЯКА)

(4)

Чехи не вимовляють „щ", а „шт" і кажуть „боршт".

Коли дружина пояснила їй, що це за їжа і як вона вариться, і дала покуштувати, то чешка скривилася:

— Вждить є то про прасата!

У перекладі на нашу мову значить: але ж це для свиней. Чехи дуже безпосередні і говорять, як думають, без зайвих церемоній. Нема що казати, що сусідка нашого борщу не варила. Тільки щось оповідала чешкам, показуючи на нас рукою, і ті айкали. Бідна Боженка мусіла була втікати на обід до нас. Ми охоче частували її, бо були щасливі, що дитина має українські смаки. Дитячими устами глаголе істина, казав я.

А був у тій самій Чехії ще такий випадок. Директорові нашої школи, що мала при собі бурсу й діставала допомогу від уряду, спало на думку запросити в гості одного важного пана з міністерства освіти і почастувати його борщем і варениками. Думав, що з ласкавою допомогою того пана вдасться залагодити деякі фінансові труднощі.

Гостина відбулася з великою парадою. На початку обіду в їдальні бурси, на наказ директора, учні вигукнули на честь високого гостя тричі славу: — „Слава! Слава! Слава!" А потім поставили перед гостем повну вазу борщу. Ваза була величенька, вистачило б на кілька добрих козаків. Українці дуже гостинні. Та коли гість узявся за той борщ, то видко було, що їсть через силу і з чемности. Бо директор дуже любив кислуваті борщі і наказав кухареві зробити добрий кислячок. Так само наказав наліпити якнайбільших вареників.

І ось тут сталася неприємність. Кухар (студент філософії) мав звичку місити туге тісто, щоб вареники не розварювалися. Бурсаки трощили такі вареники граючись, бо мали вовчі зуби. Але високий гість мав штучні зуби. Тож, коли відрізав собі шматок вареника і кинув його в рот, сталася біда: зуби застрягли в тісті! А коли він спробував був витягнути їх, то обидві протези, верхня і спідня, разом із тістом зірвалися з ясен, і ніякі намагання високого гостя вернути їх назад на своє місце не мали успіху. Довелося все витягати з рота і пальцями виполупувати. Ясна річ, що на цьому обід високого гостя скінчився. Проте, на наказ директора бурсаки знову крикнули тричі славу:

— Слава! Слава! Слава!

А за тиждень чи за два прийшов із міністерства папір. А в тому папері наказувалося — до кінця місяця перевести інтернатську кухню на нормальні, чеські страви. Це, мовляв, дуже потрібне для здоров'я дітей і для безпосереднього ознайомлення їх з етнографічними особливостями чехословацького народу. Заразом міністерство наказало починити всі заходи, щоб із початком наступного шкільного року школа перейшла на чеську викладову мову, замість української, що була доти. За одним махом дві мухи бабахом, казали українці, чухаючи потилиці. А все сталося через борщ і вареники. Виявилося, що це дуже нездорова їжа. Треба було нашому громадянству посилати до міністерства численні делеґації, щоб воно відкликало своє зарядження. Міністерські чинники чеського походження показались досить податливими, словаки ще більше, але чехословаки (жиди) були невмолимі - невпрошенні і ані чути не хотіли українських прохань. Довелося ходити до партійних чинників, і аж ті, спасибі їм, примусили чехословаків цофнутися.

Навчені гірким досвідом українські еміґранти в Чехах уже більше ніколи не вихапувалися із своїми національними стравами. Коли треба було частувати чеських гостей, то частували їх „брамбуровою полєвкою" (картопляною юшкою) і „вепржовою се зелім а кнедлікама" (свинячою печенею з капустою і кнедлями). І гості були неймовірно задоволені і робили нам усякі благодаті. Чехи кажуть: „Ласка іде пржез жалудек" (любов іде через шлунок). Інша річ люди московської або німецької крови. Їм кожна їжа однаково добра, бо вже так Бог дав, що їх язики не мають смакових залоз, або ті залози з невідомих причин атрофувались. І тому, наприклад москаль захланно пожирає їжу всіх народів і ще йому мало. Таких людей можна спокійно частувати борщем і варениками. Треба тільки пильнувати, щоб серед них не трапився „чехословак".

Моє оповідання вплинуло на голову „Жіночого Клюбу". Вона трохи подумала, а потім сказала:

— У цьому є певна рація. Дякую вам.

На цьому скінчилися мої відвідини.

Чекаємо, що прийде хтось учитися варити борщ, але чомусь ніхто не приходить.

Кінець.

УСЯ ЦЬОГОРІЧНА КОЛЯДА НА ХАРИТАТИВНУ АКЦІЮ ЗУАДК!

Пожертви висилати: UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, 5020 Old York Road, — PHILADELPHIA 41, Pa.

50-ліття Т-ва Сокіл, 336 Відділ УНСоюзу в Клівленді, Огайо

В суботу 27-го жовтня 1962 року в УНДомі відбулися окружні наради представників 15 Відділів з округи Клівленд, Лейквуд і Акрон, Огайо.

Збори відкрив голова Окружного Комітету головний радний Дмитро Шмагала, а секретарювала головна радна Осипа Олінкевич. В нарадах взяв участь головний касир Роман Слободян. У своїй доповіді говорив про розбудову УНСоюзу і над користями забезпечення наших людей в УНСоюзі. Також згадав про розбудову Союзівки для добра нашої молоді. Після доповіді розв'язалась ширша дискусія, в якій висловлено ряд думок для побільшення найменше 100 нових членів до кінця цього року.

В неділю 28-го жовтня в церкві св. ап. Петра і Павла на Коледж вулиці відправлено заупокійну Службу Божу з Панахидою за померлих членів Відділу.

О год. 1-ій по полудні в приміщенні при Рідж Род Парма, Огайо відбувся Бенкет при участі всіх членів та окружних Відділів УНСоюзу і Робітничого Союзу. Предсідник Гр. Степаник попросив о. Ст. Ганкевича з української православної церкви відмовити молитву і гості позасідали за столи. Молодий член Стефан Шийка відіграв на гармонії кілька пісень, за що публіка нагородила його грімкими оплесками.

Святочну промову виголосив головний касир УНСоюзу пан Роман Слободян. Сказав, що долю і недолю пам'ятає з власних переживань і знає, як то УНС зростає в членах і в мастку. Промовець закликав піддержувати ці традиції праці і жертвенности членів УНС, бо це збільшить вклад американських українців у визволення України. На закінчення пан Слободян вручив почесні грамоти УНСоюзу співосновникові і довголітньому предсідникові Гр. Степаникові та найстаршому віком членові 80-літньому Евстахієві Стахову, як довголітньому секретареві Відділу Гр. Кисілеві, який здав звіт з діяльности Т-ва.

В 1915 році Тов. Сокіл доложило багато старань в органїзованні Українського Банку, який донині обслуговує український загал в Клівленді і околиці Парма Огайо. Товариство брало участь в різних народних і церковних імпрезах та брало участь в будові Укр. Культурного Городу в Клівленді. Жертвувало і жертвує на народні цілі в Америці, платить датож до Українського Конґресового Комітету, дало жертву на пам'ятник Тараса Шевченка у Вашинґтоні, на Семінар в Стемфорді і на пам'ятник для Лесі Українки і інші цілі. Жертвувало на народні цілі $ 1,460. — По першій світовій війні Тов. допомагало двом українським студентам в Европі, давало на Рідну Школу, на Читальні Просвіти, на Дім Інвалідів, Сокільський Город у Львові, на Земельний Банк у Львові. — Разом вислано до рідного краю $ 1.300. — Тов. Сокіл виплатило своїм членам в часі недуги допомогу в сумі $ 11,000.

Відділ має тепер повнолітніх членів 262, дітей 185. Разом 447. — Привіт з дарунками складали представники Відділів. — Всім членам і заступникам Відділів щира подяка від уряду Т-ва Сокіл.

Ювілей закінчив молитвою о. Стефан Ганкевич з укр. православної церкви.

За Уряд:

Гр. Степаник, предсідник,
Гр. Кісіль, секр. і касир,
Т. Кальму, рекорд. секр.

В 1961-1962 шкільному році у ЗДА студіювало 58,000 студентів-чужинців

Вашингтон. — Уряд виховання ЗДА стверджує, що в минулому шкільному році — 1961/62 в цій країні студіювало 58 000 закордонних студентів, які навчалися в 1 978 університетах і коледжах і походили із 149 країн. Це число було на 10% більше, як в попередніх роках. Крім того в цій країні студіювали в теперішньому шкільному році ще 18 000 лікарів, вчителів і промисловців. 28 університетів ЗДА має в себе по більше, як по 400 студентів із закордонних країн, які студіюють тут дорогою виміни. Більше як 16% всіх студентів в університеті Говарда у Вашинґтоні є з чужих країн. В тому університеті більшість студентів творять негри. 37% всіх закордонних студентів є з далекого Сходу, 17% із Латинської Америки; 14 — з Близького і Середнього Сходу; по 12% є з Европи і Канади. Найменше, бо тільки 7% є з нових африканських країн. Але число їх значно збільшилось в минулому шкільному році в порівнянні з попереднім 1960/61. Деякі чужі студенти мусять працювати на своє утримання. Вони дуже дивуються, що мусять мити посуду, замітати або бути кельнерами. Але залишають своє здивування, коли побачать, що й американські студенти роблять те саме.

Літературний Вечір Українського Національного Музею в Шикаго

16-го грудня 1962 р. у відновленій залі музею відбулося святочне відкриття читальні при бібліотеці разом із літературним вечором. Публіка, серед якої була й група студентської молоді, вщерть заповнила залю.

Вечір відкрив президент музею д-р М. Сімінович та передав провід керівникові бібліотечної секції д-рові Р. Вересові. Д-р Р. Верес подав короткі інформації про стан і потреби музейної бібліотеки, намітив бажання створити в музею інформативний центр для чужинців про українську проблему.

Гості мали змогу оглядати бібліотеку і музей та покріпитись буфетом, що був у заряді пань.

В літературній частині, читали свої твори проф. Р. Завадович, ред. Т. Курпіта, Б. Рубчак та Гриць Мотика. Такого роду програма усіх вдоволила. Присутні мали широкий діяпазон стилів і жанрів від сантиментальної лірики Р. Завадовича, попри боєві й настроєві поезії Т. Курпіти і до кріпких думок модерністичного напрямку Б. Рубчака, частинно на тлі музики. Вірші Б. Рубчака читав дуже вдало студент Ю. Миськів, бо сам автор через перестуду не міг їх деклямувати. Гумор Гриця Мотики, все дотепний і актуальний, викликав у присутніх бурю сміху та радости.

Многі з гостей, вдоволені перебігом такої літературної розваги, висловлювали бажання, щоб музей частіше влаштовував подібні імпрези.

При цій нагоді зазначуємо, що управа музею відкрила в залі музею 30-го грудня Ювілейну Виставку УПА, що триватиме до 13-го січня 1963 р. А в кінці січня проєктується відкриття постійної читальні поточної української преси. При відкритті відбудеться відповідний виклад для ширшого громадянства. Читальня ж при бібліотеці, відкриття якої оце відбулося, працює що середи від 7 до 9 год. вечора та що суботи від 10 до 12 год. перед полуднем. Бібліотека музею має вже понад п'ять тисяч томів головно наукової вартости книжок, а крім того багато дублікатів для обміну.

Збірки музею постійно зростають і теперішнє приміщення його є вже незистачальне. А як показала послідня імпреза, музейна заля є також замала.

Ант. Куцинський,
секретар музею.

Концерт на будову нової церкви в Ютиці, Н. Й.

Чоловічий хор „Сурма" та соліст Зенон Мягкий зі Сиракюз, Н. Й., солістка Наталка Топольницька, піяністка Христина Чорна та жіночий квартет „Веселка" з Ютики 29-го грудня 1962 влаштували концерт в користь будови нової католицької церкви св. Володимира Великого, в Ютиці. Репертуар з різноманітною програмою насолоджував публіку, яка рясними оплесками обдаровувала виконавців концерту та домагалася наддатку пісень.

Чоловічий хор „Сурма" зі Сиракюз під енерґійною диригентурою Зенона Мягкого виконав старанно підготовлені пісні За рідний край — муз. М. Гайворонського, Услиши, Господи — муз. І. Лаврівського, кант. про Почаївську Божу Матір — муз. М. Леонтовича (солісти Р. Шаран і В. Годжак), Блаженний муж — муз. А. Гнатишина. Многонадійна молода солістка Наталка Топольницька, яка щойно закінчила музичну консерваторію в Бостоні своїм кольоратурним сопраном, збагатила концертову програму, виконавши концертову Арію — Моцарта, арію з опери Мадам Бутерфляй — Пучіні та Місяцю ясний з опери Запорожець за Дунаєм — Артеговського при фортепіяновім супроводі п. М. Нассар.

Гарно репрезентувався жіночий квартет „Веселка" в складі: М. Бурак, Т. Смик, О. Кропельницька і В. Смик під мистецьким керівництвом п. О. Кокодинської, який прекрасно виконав: Ніч така Господи — муз. О. Ніжанківського, Сонце низенько — муз. К. Стеценка, Незабутній вальс — муз. А. Коса, при фортепіяновім супроводі Христини Чорної.

В другій половині баритонове сольо виконав Зенон Мягкий „Як ішли стрільці з України" — муз. Я. Ярославенка, Надії — муз. Я. Лопатинського. Слідував жіночий квартет „Веселка": І снилося дівчині, Туга — муз. Л. Лепкого, Наш львів — муз. Е. Козака, Чудовий сон — муз. Я. Весоловського.

Концертову програму закінчив чоловічий хор „Сурма", Садок вишневий — муз. А. Гнатишина, Марічка — муз. П. Майбороди, В'язанка українських народних пісень — муз. М. Колесси і Закувала та сива зозуля — муз. П. Ніщинського, М. Годжак. До цілої другої частини акомпаніювала Христина Чорна. Всім виконавцям концерту належиться старо-українське спасибі за їхній вложений труд в концертову програму, чим допомогли набути кілька сот долярів на майбутню нову католицьку церкву в Ютиці.

В. Запаранюк.

З НАШИХ БУДНІВ

ПІД МАЛАНКУ

Приходиться співчувати дорогим нашим сусідам-філядельфійцям! Бачу, якось вони незручно почуваються після зміни календаря. Не звикли до нього чи що?.. Ну, от, скажемо, відсвяткували по-новому стилю Різдво, Новий Рік — і що тепер?.. Нам, нюйоркчанам, ще залишилась в запасі Маланка, Щедрий Вечір, Водохреща, а їм — нічогісінько! Тож, як зачуваємо, наша Метрополія стоїть напередодні великого наїзду чи там ісходу філядельфійського народу на традиційну Маланку „Думки", Маланчин Вечір СУМА та інші цього роду підприємства. Ой, буде завізно цього року в таких культурних інституціях, як клюб „Лиса Микити"! Готуйтесь, нюйоркчани, гідно зустрічати братів по крові, подайте їм помічну руку в годину проби!

Не знаю, як допише авра на „Маланки". На „Сильвестра", це всі дуже добре пам'ятаємо, погода була несамовита! Дули такі скажені вітри, яких навіть моя рідна тітка не пригадує, а вона приїхала до цієї країни півсторіччя тому (нагода до ювілею!). Колись, бувало, в моїх рідних сторонах, коли зривався сильний вихор, люди говорили: „Ого, якийсь немалий дідько в лісі повісився, що так дме!" Не знаю, як там воно було, може справді щось повісилось, а може та страшна веремія була наслідком прийняття в товариша-міністра Луки Паламарчука в „нашій" радянській місії до ОН при 67-ій вулиці?.. Кажуть, дехто з учасників трактаменту надто сердечно наляг на сендвічі з ікрою і мав потім тробель з вітрами.

В ту вітряну, новорічну ніч мій друг, Микола Понеділок, мав інший клопіт — трохи не позбувся майже нового капелюха. Друг Микола вийшов саме з ресторану „Орхідея", повечерявши, що Бог послав, як тут зірвалася хуртовина, поцупила капелюха з голови письменника-гумориста і понесла!.. А письменник ніяк не міг його наздогнати, бо недавно перед тим мав нещасливий випадок і ходив з милицями.

— Поліс! Гелп! — скрикнув Микола до поліциста, показуючи кінцем костура на капелюха, з яким збиточний вітер грався, як кіт із мишею.

В цьому місці треба дати кредит капіталістичній поліції: ревний сторож публічного порядку кинувся навздогін за капелюхом, не зважаючи на червоне світло, гнався за ним два бльоки, поки не спіймав утікача, приніс другові Миколі і власноручно засунув на письменницьку голову. А потім ще й з нагадою підвіз його поліційною машиною додому.

З Новим Роком старого стилю бажаємо М. Понеділкові, щоб „Маланка" була для нього ласкавіша від „Сильвестра", щоб до Маланчиного вечора „Думки" він подужав настільки, щоб не мусів їхати на забаву поліційним автом, а прийшов на власних силах, без осоружних милиць, які йому не до лиця. А коли ще не зможе викаблучувати „твіста" з красними думкарками, то це невелика трагедія: легким, повільним танґом теж можна гарно зустріти „Маланку" 1963-го року.

Ікер

● **Катастрофа снігів і морозу в Англії** тому два тижні помогла англійським крамничникам випродати давні запаси — жіночих штанів і старомодної теплої білизни. Тепла й старомодна жіноча білизна та вовняні штани, які були предметом насмішок, дійшли раптом до пошанівку, коли настали морози, найгірші від 1881 року.

● **Польські інженери** у доках в Гдині дістали доручення виготовити пляни для збудування кових доків на Кубі. Кубинський уряд Кастра хоче збудувати ті доки ще впродовж цього року.

В 2-гу РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашого Невіджалуваного
МУЖА, БАТЬКА і ДІДУСЯ

бл. п. Миколи СЕНІВА

уродж. в Бориславі (Тустановичі)
буде відправлена

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА З ПАНАХИДОЮ

в СЕРЕДУ, дня 16-го СІЧНЯ 1963 року,
в год. 7:30 рано,
в українській кат. церкві св. МИКОЛАЯ в АМСТЕРДАМІ,
при Edward & Pulaski St.,
на яку запрошують Приятелів та Знайомих Покійного

дружина АНАСТАЗІЯ СЕНІВ
з дітьми і внуками

✝

Ділимося сумною вісткою про те, що у вівторок, дня 8-го січня ц. р. — після затяжної недуги, прийнявши Найсвятіші Тайни, упокоївся на 73-му році життя

д-р ЮРІЙ МАКОВСЬКИЙ

колишній старшина УГА, учасник Визвольних Змагань, довголітній лікар на рідних землях, а особливо на Гуцульщині.

ПОХОРОН — відбудеться в СУБОТУ, дня 12-го СІЧНЯ ц. р., в год. 9:00 ранку, з похоронного заведення Івана Масляника, при 90 Central Ave в Ланкастер, коло Бофало, Н. Й. — На цей сумний обряд запрошують Знайомих, горем опечалені:

МАРІЯ — дружина
ІРИНА і ЮЛІЯН КОССОВСЬКІ — дочка й зять
ЮРІЙ, РОМАН і МИРОН КОССОВСЬКІ — внуки
МИХАЙЛО ЛОЗА з дружиною і дітьми — шваґер

ПЕРЕГОВОРИ В СПРАВІ СТРАЙКУ ДРУКАРІВ

Губернатор Нюйоркського стейту Нелсон Рокефеллер (перший з правого боку), і посадник Ню Йорку Роберт Ваґнер (стоїть посередині) конферують із секретарем праці Вірцом (перший зліва) та представниками суду над проектованою інвестиґацією в справі страйку друкарів дев'яти найбільших щоденників у Ню Йорку, який триває вже п'ятий тиждень.

Прокоп Будняк помер траґічно у випадку

Секретар 155-го відділу УНС в Перт Амбой, Н. Дж., інформує, що Прокоп Будняк, батько бувшого секретаря цього відділу та союзового діяча Івана Будняка, помер ненадійно внаслідок нещасливого випадку в шпиталі в ночі з неділі на понеділок 7-го січня 1963. Хворого на астму і серце 72 річного Прокопа Будняка саме відвезено до шпиталю в Перт Амбой і там положили його під кисневе шатро. П'ять хвилин після того, як мед. сестра перевірила кисневу апаратуру, кисневе шатро несподівано загорілося. Під хворим згоріло ліжко і він внаслідок сильного попечення помер. Другий пацієнт, який був у цій кімнаті, закликав персонал шпиталю на поміч, але вже було запізно, щоб врятувати хворого від вогню. Причина вогню невідома і шпиталь робить доходження в цій справі.

Покійний Прокоп Будняк був членом 155 відділу УНС, Демократичного Клюбу, та був пенсіонованим урядовцем „Каліфорнія Ойл Ко". Він полишив у смутку численну родину: дружину Марію, дочку Варвару Волш, синів Івана, Петра з Бруклину і Григорія - сержанта, сімох внуків та сестру Пелагію Сиктор. Похорони відбулися в середу, 9 січня, з української католицької церкви.

● **Чотири державні власті** співпрацювали згідливо у ратуванні польського адвоката Тадеуша Земского з Катовіц, який дістав важку жовтаницю з комплікаціями, внаслідку чого грозила йому смерть, бо в місцевому шпиталі ні у варшавських аптиках не було відповідного ліку. Кузен недужого, варшавський легкоатлет Єржи Кшачиньскі пригадав собі знайомого легкоатлета Вернера Вебера з Гамбурґу, після довшого розшуку встиг получитися з ним телефонічно та просив прислати якнайшвидше лік „траґітоль". Американський літак перевіз 25 ампул того ліку з американського шпиталю в Ганновері до Гамбурґу, звідки західньо - німецький літак перевіз їх до Західнього Берліну. За порозумінням з комуністами з Східнього Берліну, совєтський літак „Ілюшін" завіз той лік до Варшави, а відтіль польський амбулянс встиг ще впору перевезти їх до Катовіц.

Індія дістає совєтські літаки

Ню Делі. — Чотири совєтські бойові літаки типу МІҐ-21 є в дорозі до Індії і мали вже вчора прибути кораблем до Бомбаю, де мали їх змонтувати та вислати повітряним шляхом до Ню Делі. Проте за вістками індійської преси — їх не вживатимуть до війни проти китайських комуністів, — мабуть за таємним зобов'язанням супроти Москви. Тих чотири літаки — це нібито тільки перша партія літаків, що постачання яких зобов'язались Совєти в минулому році за окремим договором. Водночас індійський прем'єр Неру признав, що між Індією і комуністичним Китаєм йдуть „дипломатичні контакти" задля мирного полагодження кордонного конфлікту. Можливо, що світ дізнається дещо більше про детайлі тих „контактів" після того, як до Індії прибуде цейлонський прем'єр пані Сірімаво Бандаранайке, яка перебувала в посередницькій місії в Пейпінґу і звідтам виїхала до Індії почерез Японію.

● **Розвідка дістала певні відомості**, що на Кубі має бути 144 гармати до випускання протилетунських ракет, яких там має бути 500, всі вони випродуковані в СССР. На Кубі є багато зброї, яку президент Кеннеді не вважає за офензивну, і тому не домагався, щоб Хрущов забрав собі дифензивну зброю.